

การวิจัยแบบผสมผสานวิธี ด้านการบริหารธุรกิจ

Mixed Methods Research
in Business Management

รองศาสตราจารย์ ดร.พรรัตน์ แสงหงษ์
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

การวิจัยแบบผสมวิธี

ด้านการบริหารธุรกิจ

Mixed Methods Research in Business Management

รองศาสตราจารย์ ดร.พรรัตน์ แสงหาญ

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

การวิจัยแบบผสมวิธี ด้านการบริหารธุรกิจ

Mixed Methods Research in Business Management

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.พรรัตน์ แสงหาญ

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

พรรัตน์ แสงหาญ.

การวิจัยแบบผสมวิธี ด้านการบริหารธุรกิจ = Mixed methods research in business management.-- ชลบุรี : [ม.ป.พ.], 2566.

170 หน้า.

1. วิจัย. I. ชื่อเรื่อง.

001.4

ISBN 978-616-604-126-2

พิมพ์ครั้งแรก : พ.ศ. 2566 (รูปแบบอิเล็กทรอนิกส์)

ราคา : 250 บาท

จัดทำโดย : รองศาสตราจารย์ ดร.พรรัตน์ แสงหาญ

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

pornrat@buu.ac.th

คำนำ

การวิจัยเป็นกระบวนการในการหาคำตอบเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการศึกษา ด้วยวิธีการอย่างมีระบบ มีแบบแผน มีความน่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการอ้างอิงหรือการดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ในศาสตร์ทางด้านการบริหารธุรกิจ งานวิจัยส่วนใหญ่มักจะมีงานวิจัยเชิงปริมาณที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก และใช้วิธีการวิเคราะห์ทางสถิติเข้ามายืนยันความน่าเชื่อถือในเชิงตัวเลขประกอบการอธิบายถึงผลการวิจัยที่ได้ อย่างไรก็ตาม ก็มียานวิจัยทางด้านการบริหารธุรกิจจำนวนไม่น้อยที่ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการเก็บข้อมูลในเชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่ง ซึ่งไม่มากเท่ากับการวิจัยเชิงปริมาณ แต่ให้คำตอบที่เป็นผลวิจัยในรายละเอียดที่อธิบายเป็นลายลักษณ์อักษร

ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพต่างมีข้อดีและข้อจำกัดในตัวเอง จึงทำให้การวิจัยแบบผสมวิธีที่นำวิธีวิจัยทั้งสองมาใช้ร่วมกันเป็นทางเลือกที่ดีสำหรับนักวิจัย ในอันที่จะผสมผสานวิธีวิจัยทั้งสองเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อที่จะทำให้ผลวิจัยที่ได้มีทั้งความลึกและความกว้าง มีรายละเอียดและมีความชัดเจนมากขึ้น หากแต่งานวิจัยรูปแบบนี้ยังมีไม่มากนักในศาสตร์ด้านการบริหารธุรกิจ ดังนั้น ผู้เขียนจึงนำเสนอหนังสือเล่มนี้ขึ้นมาเพื่อให้ นักวิจัยได้ทำความเข้าใจในรายละเอียดของการวิจัยแบบผสมวิธี และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้การงานวิจัยได้อย่างถูกต้อง โดยคาดหวังว่าจะมีงานวิจัยแบบผสมวิธีด้านการบริหารธุรกิจมากขึ้นในอนาคต

หนังสือเล่มนี้เขียนขึ้นขึ้นจากการค้นคว้าจากหนังสือของต่างประเทศเป็นหลัก ด้วยการรวบรวมองค์ความรู้จากหนังสือหลาย ๆ เล่ม แล้วนำมาสรุปเป็นเนื้อหาภาษาไทย ที่ผนวกกับเอกสาร ตำราภาษาไทย และประสบการณ์ในการทำวิจัยแบบผสมวิธีของผู้เขียนเอง โดยเสนอทั้งในส่วนของแนวคิดและวิธีการ กับการแทรกตัวอย่างด้วยงานวิจัยด้านบริหารธุรกิจของนักวิจัยไทย เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น อีกทั้งหนังสือเล่มนี้ได้ผ่านกระบวนการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยแบบผสมวิธีก่อนการเผยแพร่แล้ว ซึ่งผู้เขียนขอขอบคุณทุกท่านไว้เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือที่เขียนด้วยความตั้งใจอย่างสูงเล่มนี้ จะเป็นหนังสือที่ทุกตัวอักษร ทุกบรรทัด ทุกย่อหน้า และทุกๆ หน้า จะสามารถใช้เป็นแนวทางในการวิจัยแบบผสมวิธี ในฐานะหนังสือข้างกายที่นักวิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

รองศาสตราจารย์ ดร.พรรัตน์ แสงคงหาญ

มิถุนายน 2566

สารบัญ

หน้า

ตอนที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัยแบบผสมวิธีด้านการบริหารธุรกิจ

บทที่ 1	แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยแบบผสมวิธีด้านการบริหารธุรกิจ	1
	วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	1
	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย	1
	ความหมายของการวิจัยแบบผสมวิธี	5
	พัฒนาการและแนวคิดของการวิจัยแบบผสมวิธี	6
	จริยธรรมในการวิจัยแบบผสมวิธี	8
	การวิจัยแบบผสมวิธีด้านการบริหารธุรกิจ	10
	สรุปท้ายบท	13
	เอกสารอ้างอิง	14
บทที่ 2	บริบทของการวิจัยแบบผสมวิธี	17
	วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	17
	โจทย์วิจัยสำหรับการวิจัยแบบผสมวิธี	17
	จุดมุ่งหมายของการวิจัยแบบผสมวิธี	21
	ระบบนิเวศทางสังคมของการวิจัยแบบผสมวิธี	25
	ข้อควรพิจารณาในการตัดสินใจสำหรับการวิจัยแบบผสมวิธี	27
	สรุปท้ายบท	31
	เอกสารอ้างอิง	32

ตอนที่ 2 การออกแบบการวิจัยแบบผสมวิธีด้านการบริหารธุรกิจ

บทที่ 3	การออกแบบการวิจัยแบบผสมวิธี: วิธีหลัก	33
	วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	33
	ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับรูปแบบการผสมวิธี	33
	การผสมวิธีแบบบรรจบกัน: QUAN + QUAL	35
	การผสมวิธีแบบตามลำดับเชิงอธิบาย: QUAN → qual	38
	การผสมวิธีแบบตามลำดับเชิงสำรวจ: QUAL → quan	41

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3	
การตัดสินใจเลือกใช้รูปแบบการผสมวิธี: วิธีหลัก	44
สรุปท้ายบท	46
เอกสารอ้างอิง	47
บทที่ 4	
การออกแบบการวิจัยแบบผสมวิธี: วิธีขั้นสูงที่ซับซ้อน	48
วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	48
การผสมวิธีเชิงการทดลอง	49
การผสมวิธีเชิงกรณีศึกษา	52
การผสมวิธีเชิงความเป็นธรรมทางสังคมอย่างมีส่วนร่วม	55
การผสมวิธีเชิงการประเมินผล	58
การตัดสินใจเลือกใช้รูปแบบการผสมวิธี: วิธีขั้นสูงที่ซับซ้อน	61
สรุปท้ายบท	61
เอกสารอ้างอิง	62
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการวิจัยแบบผสมวิธีด้านการบริหารธุรกิจ	
บทที่ 5	
การจัดทำข้อเสนอโครงการในการวิจัยแบบผสมวิธี ด้านการบริหารธุรกิจ	64
วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	64
โครงสร้างการจัดทำข้อเสนอโครงการด้วยการวิจัยแบบผสมวิธี	64
ชื่อเรื่องการวิจัย	66
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	67
วัตถุประสงค์การวิจัยแบบผสมวิธี	70
การทบทวนวรรณกรรมในการวิจัยแบบผสมวิธี	73
การนำเสนอวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี	77
ข้อควรพิจารณาในการจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยแบบผสมวิธี	81
สรุปท้ายบท	83
เอกสารอ้างอิง	84
บทที่ 6	
การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปตีความในการวิจัยแบบผสมวิธี	85
วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	85
ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยแบบผสมวิธี	86
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบผสมวิธี	92

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6	
การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปตีความในผลงานวิธี: วิธีหลัก	94
การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปตีความในผลงานวิธี: วิธีขั้นสูงที่ซับซ้อน	100
สรุปท้ายบท	102
เอกสารอ้างอิง	103
บทที่ 7	
การจัดทำรายงานการวิจัยแบบผลงานวิธี ด้านการบริหารธุรกิจ	104
วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	104
แนวทางการจัดทำรายงานการวิจัยแบบผลงานวิธี	104
วิธีการนำเสนอในรายงานการวิจัยแบบผลงานวิธี	106
คุณภาพและความน่าเชื่อถือของการวิจัยแบบผลงานวิธี	115
ข้อควรพิจารณาในการจัดทำรายงานการวิจัยแบบผลงานวิธี	121
สรุปท้ายบท	122
เอกสารอ้างอิง	123
ภาคผนวก	
ก. ตัวอย่างงานวิจัย: รูปแบบการผลงานวิธีแบบบรรจบกัน	125
ข. ตัวอย่างงานวิจัย: รูปแบบการผลงานวิธีแบบตามลำดับเชิงอธิบาย	128
ค. ตัวอย่างงานวิจัย: รูปแบบการผลงานวิธีแบบตามลำดับเชิงสำรวจ	130
ง. ตัวอย่างข้อเสนอโครงการวิจัยแบบผลงานวิธี	132
จ. ตัวอย่างโครงสร้างรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์	141
ฉ. ตัวอย่างบทความวิจัย	144
ดัชนีค้นคำ	160
ประวัติผู้เขียน	162

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	ความแตกต่างระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ	3
1.2	จุดเน้นคำนิยามของการวิจัยแบบผสมวิธี	5
1.3	คุณลักษณะของการวิจัยแบบผสมวิธี	8
1.4	ตัวอย่างบทความการวิจัยแบบผสมวิธีด้านการบริหารธุรกิจในต่างประเทศ	11
1.5	ตัวอย่างบทความการวิจัยแบบผสมวิธีด้านการบริหารธุรกิจในประเทศไทย	12
2.1	จุดมุ่งหมายของการวิจัยแบบผสมวิธี	23
2.2	การตรวจสอบสำหรับการตัดสินใจทำการวิจัยแบบผสมวิธี	30
3.1	การใช้สัญลักษณ์ในการวิจัยแบบผสมวิธี	34
3.2	การตัดสินใจเลือกใช้กลยุทธ์การผสมวิธี: วิธีหลัก	46
4.1	การตัดสินใจเลือกใช้กลยุทธ์การผสมวิธี: วิธีขั้นสูงที่ซับซ้อน	61
5.1	โครงสร้างการจัดทำข้อเสนอโครงการด้วยการวิจัยแบบผสมวิธี	65
5.2	การระบุช่องว่างการวิจัยในการวิจัยแบบผสมวิธี	69
5.3	การตรวจสอบสำหรับการจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยแบบผสมวิธี	82
6.1	ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการวิจัยแบบผสมวิธี	86
6.2	การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปตีความในการผสมวิธีแบบบรรจบกัน	95
6.3	การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปตีความในการผสมวิธีแบบตามลำดับเชิงอธิบาย	97
6.4	การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปตีความในการผสมวิธีแบบตามลำดับเชิงสำรวจ	99
7.1	แนวทางการประเมินคุณภาพและความน่าเชื่อถือของการวิจัยแบบผสมวิธี	117
7.2	การตรวจสอบสำหรับการจัดทำรายงานการวิจัยแบบผสมวิธี	121
ผ.1	ตัวอย่างการเปรียบเทียบผลวิจัย: รูปแบบการผสมวิธีแบบบรรจบกัน	126

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	แบบจำลองการปฏิสัมพันธ์ในการออกแบบการวิจัย	18
2.2	เกลียวความสัมพันธ์ระหว่างโจทย์วิจัย วิธีการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล	19
2.3	ระบบนิเวศทางสังคมของการวิจัยแบบผสมวิธี	25
3.1	การผสมวิธีแบบบรรจบกัน	35
3.2	ผังขั้นตอนของการผสมวิธีแบบบรรจบกัน	36
3.3	การผสมวิธีแบบตามลำดับเชิงอธิบาย	39
3.4	ผังขั้นตอนของการผสมวิธีแบบตามลำดับเชิงอธิบาย	40
3.5	การผสมวิธีแบบตามลำดับเชิงสำรวจ	42
3.6	ผังขั้นตอนของการผสมวิธีแบบตามลำดับเชิงสำรวจ	43
4.1	การผสมวิธีเชิงการทดลอง	49
4.2	การนำการวิจัยเชิงคุณภาพไปใช้ในการผสมวิธีเชิงการทดลอง	50
4.3	ผังขั้นตอนของการผสมวิธีเชิงการทดลอง	51
4.4	การผสมวิธีเชิงกรณีศึกษา	53
4.5	ผังขั้นตอนของการผสมวิธีเชิงกรณีศึกษาโดยใช้การผสมวิธีแบบบรรจบกัน	54
4.6	การผสมวิธีเชิงความเป็นธรรมทางสังคมอย่างมีส่วนร่วม	56
4.7	ผังขั้นตอนของการผสมวิธีเชิงความเป็นธรรมทางสังคมอย่างมีส่วนร่วม	57
4.8	การผสมวิธีเชิงการประเมินผล	59
4.9	ผังขั้นตอนของการผสมวิธีเชิงการประเมินผล	60
7.1	ตัวอย่างการนำเสนอผลการวิเคราะห์ในการวิจัยแบบผสมวิธีแบบบรรจบกัน	107
7.2	ตัวอย่างการนำเสนอผลการวิเคราะห์ในการวิจัยแบบผสมวิธีแบบตามลำดับ เชิงสำรวจ	109
7.3	ตัวอย่างการอภิปรายผลในการวิจัยแบบผสมวิธีแบบตามลำดับเชิงอธิบาย	111
7.4	ตัวอย่างการสรุปผลในการวิจัยแบบผสมวิธีแบบตามลำดับเชิงสำรวจ	112
7.5	ตัวอย่างข้อเสนอแนะในการวิจัยแบบผสมวิธี	114
ผ.1	ตัวอย่างการออกแบบงานวิจัย: รูปแบบการผสมวิธีแบบบรรจบกัน	126
ผ.2	ตัวอย่างการออกแบบงานวิจัย: รูปแบบการผสมวิธีแบบตามลำดับ เชิงอธิบาย	131
ผ.3	ตัวอย่างการออกแบบงานวิจัย: รูปแบบการผสมวิธีแบบตามลำดับ เชิงสำรวจ	135

บทที่ 1

แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยแบบผสมผสานวิธีด้านการบริหารธุรกิจ

ในบทนี้เป็นบทเริ่มต้น ที่นำเสนอความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัยแบบผสมผสานวิธีด้านการบริหารธุรกิจ โดยเกริ่นนำถึงความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัยโดยทั่วไป และระบุถึงความแตกต่างระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ก่อนการนำไปสู่การอธิบายความหมายและแนวคิดของการวิจัยแบบผสมผสานวิธี และจริยธรรมในการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยในท้ายที่สุด ได้กล่าวถึงการวิจัยแบบผสมผสานวิธีด้านการบริหารธุรกิจ ก่อนการสรุปสาระสำคัญท้ายบทอีกครั้ง

วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

เมื่อศึกษาบทนี้แล้ว จะสามารถ

1. อธิบายถึงความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย และระบุถึงความแตกต่างระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพได้
2. อธิบายความหมายของการวิจัยแบบผสมผสานวิธีได้
3. อธิบายแนวคิดของการวิจัยแบบผสมผสานวิธีได้
4. อธิบาย และระบุถึงจริยธรรมในการวิจัยแบบผสมผสานวิธีได้
5. อธิบาย และยกตัวอย่างถึงการวิจัยแบบผสมผสานวิธีด้านการบริหารธุรกิจได้

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย

การวิจัยมีคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Research” ซึ่งหากวิเคราะห์โดยแยกคำ จะพบว่าคำว่า “Re” หมายถึง อีกครั้ง, ทำซ้ำ ในขณะที่คำว่า “Search” หมายถึง ค้นหา, ค้นคว้า ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากคำศัพท์ภาษาอังกฤษแล้ว การวิจัยจึงหมายถึงการค้นหาที่ซ้ำ ๆ ซึ่งสิ่งที่นักวิจัยค้นคว้าซ้ำ ๆ คือ ความรู้หรือความจริงในเรื่องที่ทำการศึกษา เพื่อให้ได้คำตอบที่มีความถูกต้อง แม่นยำ และน่าเชื่อถือ

สำหรับนิยามของคำว่าการศึกษา นักวิชาการต่างมีความเห็นไปในทางเดียวกันว่าการวิจัย คือ กระบวนการในการแสวงหาความจริงหรือหาคำตอบเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ด้วยวิธีการอย่างมีระบบ มีแบบแผน อันนำมาซึ่งข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ที่มีความน่าเชื่อถือ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการอ้างอิง หรือการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป (จันทร์แรม เรือนแป้น, 2561; มนัส สุวรรณ, 2556: รัตนะ บัวสนธ์, 2556; สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2555)

เป้าหมายสำคัญของการวิจัย คือ การแสวงหาคำตอบที่ถูกต้องให้กับปัญหาการวิจัย ซึ่งปัญหาการวิจัยนั้น อาจเป็นสิ่งที่นักวิจัยยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น หรืออาจเป็นปัญหาที่มีการศึกษามาก่อน แต่ยังมีข้อมูลไม่มากนัก เพราะคำถามการวิจัยบางเรื่องมีหลายแง่มุมให้ศึกษา นักวิจัยจึงสามารถศึกษาซ้ำในเรื่องเดิมเพื่อหาคำตอบในเชิงยืนยันหรือปฏิเสธคำตอบที่มีอยู่ได้ อย่างไรก็ตาม หากคำถามการวิจัยเป็นเรื่องที่ยังไม่เคยมีการศึกษามาก่อน หรือนักวิจัยไม่มั่นใจกับคำตอบที่มีอยู่ เพราะสถานการณ์เปลี่ยนไป นักวิจัยก็สามารถทำวิจัยหาคำตอบเพื่อเป็นองค์ความรู้ใหม่ ๆ หรือใช้ความรู้ที่มีอยู่ในเชิงสร้างสรรค์ที่จะนำไปสู่หลักการใหม่ วิธีการใหม่ หรือทฤษฎีใหม่ได้เช่นกัน

เมื่อพิจารณาถึงกระบวนทัศน์ (Paradigm) หรือความเชื่อที่นักวิจัยใช้เป็นกรอบความคิดในการออกแบบงานวิจัย โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยแบบพหุวิธีแล้ว พบว่ามีกระบวนทัศน์ 2 กลุ่มหลักๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรง ดังนี้

1. ปรัชญานิยม (Positivism)

กระบวนทัศน์ปรัชญานิยมเชื่อว่าความจริงหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นเรื่องภายนอกตัวบุคคล มีระบบที่คงที่แน่นอน สามารถศึกษาหาความสัมพันธ์เชิงระบบเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวได้ ในการแสวงหาความรู้ จะให้ความสำคัญกับวัตถุวิสัย (Objectivity) กล่าวคือ ต้องปราศจากอคติและไม่นำค่านิยมส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้องกับการทำวิจัย เพื่อให้ผลวิจัยที่ได้ไม่มีอคติหรือความลำเอียง (Value-free Knowledge) นอกจากนี้ กระบวนทัศน์ปรัชญานิยมยังให้ความสำคัญกับความรู้ที่เป็นสากล ข้อค้นพบจากการวิจัยสามารถสรุปอ้างอิงไปใช้ในวงกว้างได้ (Universal Generalization) นักวิจัยกลุ่มนี้จะใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณในการตอบโจทย์การวิจัยด้วยวิธีอนุมาน (Deductive Approach) ซึ่งการหาคำตอบการวิจัยจะเริ่มจากทฤษฎีหรือหลักการที่ได้รับการยอมรับอยู่แล้วโดยทั่วไปหรือที่เรียกว่ามีความเป็นสามัญ (Generalization) นักวิจัยจะนำทฤษฎีหรือหลักการนั้นมากำหนดเป็นสมมุติฐานการวิจัย ก่อนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมุติฐานว่าสอดคล้องกับทฤษฎีหรือหลักการที่นำมาใช้หรือไม่ กระบวนทัศน์ปรัชญานิยมนี้เป็นการศึกษาจากส่วนใหญ่ไปยังส่วนย่อย มักใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยหลักวิชาสถิติ เพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นตัวเลขในเชิงปริมาณ

2. สรรสร้างนิยม (Constructivism)

กระบวนทัศน์สรรสร้างนิยมเชื่อว่าความจริงหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ใช่ความจริงแท้ แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากกระบวนการคิดที่มนุษย์สรรสร้างขึ้นมาจากประสบการณ์ชีวิต บริบททางสังคม วัฒนธรรม หรือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยเฉพาะปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลล้วนแต่มีความหมาย (Meaning) บางอย่างที่บุคคลแสดงพฤติกรรมนั้นออกมา ซึ่งเหตุผลของการแสดงพฤติกรรมจะมีความเป็นพลวัต เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น นอกจากนี้ กระบวนทัศน์สรรสร้างนิยมยังเชื่อว่านักวิจัยไม่อาจแยกแยะข้อเท็จจริงกับค่านิยมส่วนบุคคลได้ ดังนั้น ผลวิจัยที่ได้จึงมีค่านิยมส่วนบุคคลฝังอยู่ในนั้นด้วย (Value-embedded Knowledge) นักวิจัยกลุ่มนี้จึงใช้

วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการหาคำตอบที่ต้องการ เน้นการทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมของบุคคล ใช้แนวคิดการตีความเพื่อหาความหมายของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ได้คำตอบในเชิงการอธิบายเชิงลึก โดยใช้วิธีอุปมาน (Inductive Approach) เพื่อแสวงหาคำตอบการวิจัยจากส่วนย่อยไปยังส่วนใหญ่ กล่าวคือ ไม่ใช้ทฤษฎีเป็นจุดเริ่มต้น แต่จะมุ่งสร้างสมมุติฐานใหม่ ๆ หรือทฤษฎีใหม่ ๆ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่

การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ยังมีข้อแตกต่างในอีกหลายประเด็น (จำเนียร จวงตระกูล, 2553; จันทรแรม เรือนแป้น, 2556; ภัทราวดี มากมี, 2559; รัตนะ บัวสนธ์, 2556; มนัส สุวรรณ, 2556) สามารถสรุปสังเคราะห์ได้ดังแสดงในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 ความแตกต่างระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประเด็น	การวิจัยเชิงปริมาณ	การวิจัยเชิงคุณภาพ
กระบวนทัศน์	ปฏิฐานนิยม (Positivism)	สรรสร้างนิยม (Constructivism)
วิธีการแสวงหาความรู้	การวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Deductive Approach)	การวิเคราะห์เชิงอุปมาน (Inductive Approach)
บทบาทของนักวิจัย	แยกนักวิจัยออกจากการศึกษา	นักวิจัยเป็นเสมือนเครื่องมือการวิจัย
ความสัมพันธ์ระหว่าง นักวิจัยกับผู้ให้ข้อมูล	ไม่มีความสัมพันธ์กันมากนัก นักวิจัยเป็นเสมือนบุคคลภายนอก	มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด นักวิจัย เป็นเสมือนบุคคลภายใน
ทักษะที่สำคัญของนักวิจัย	การวิเคราะห์และแปลความหมาย ตามหลักสถิติ	ความละเอียดอ่อนและการวิเคราะห์ ตีความข้อมูล
วัตถุประสงค์การวิจัย	ทำนายปรากฏการณ์ ควบคุมตัวแปร	พรรณนา อธิบาย บุกเบิกค้นหา
ความเกี่ยวข้องกับทฤษฎี	เริ่มต้นการวิจัยจากทฤษฎี	สิ้นสุดการวิจัยด้วยทฤษฎี
สมมุติฐานการวิจัย	กำหนดล่วงหน้าจากทฤษฎี	อาจกำหนดไว้คร่าวๆ เปลี่ยนแปลง ได้ตามการผลวิเคราะห์
การเลือกผู้ให้ข้อมูล	เลือกโดยใช้หลักความน่าจะเป็น เน้นความเป็นตัวแทนของประชากร	เลือกตามคุณลักษณะเฉพาะที่สำคัญ ของบุคคล
จำนวนผู้ให้ข้อมูล	จำนวนมาก ได้จากการคำนวณ ตามสูตรที่กำหนด	จำนวนน้อย พิจารณาจากความ อิมตัวของข้อมูล
การรวบรวมข้อมูล	เครื่องมือการเก็บข้อมูลที่อิง แนวคิด/ทฤษฎี เช่น แบบสอบถาม	เครื่องมือการเก็บข้อมูลที่ยืดหยุ่น ขึ้นอยู่กับทักษะนักวิจัย เช่น การ สัมภาษณ์
การวิเคราะห์ข้อมูล	วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสถิติ ระหว่างตัวแปร	ตีความ ค้นหาแบบแผน จัด หมวดหมู่ อธิบายปรากฏการณ์

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

ประเด็น	การวิจัยเชิงปริมาณ	การวิจัยเชิงคุณภาพ
ผลการวิจัย	จำนวน, ตัวเลข	การพรรณนาเป็นลายลักษณ์อักษร
การรายงานผลการวิจัย	รายงานโดยอ้างอิงค่าสถิติ	รายงานโดยอ้างอิงคำสัมภาษณ์
การสรุปผล	อ้างอิงไปยังประชากรได้ หากเลือกตัวอย่างที่เป็นตัวแทน ประชากร	อ้างอิงได้เฉพาะกลุ่มที่ศึกษาเท่านั้น
การนำผลการวิจัยไปใช้	สามารถนำผลวิจัยไปใช้อย่างกว้างขวาง	ทำความเข้าใจได้เฉพาะ ปรากฏการณ์ที่ศึกษาในเชิงลึก

ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้เขียน

จากตารางที่ 1.1 จะเห็นว่าทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมีความแตกต่างกันในหลายประเด็น และต่างก็มีข้อดีและข้อจำกัดในวิธีการนั้น การวิจัยเชิงปริมาณที่สรุปผลออกมาในเชิงตัวเลข มีข้อดีในแง่ของการเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวาง มีการนำหลักสถิติเข้ามาใช้ในการวิเคราะห์ที่เสริมความน่าเชื่อถือให้กับผลการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม แต่มีข้อจำกัดที่คำตอบการวิจัยนั้น มาจากคำถามปลายปิดซึ่งมีคำตอบตามที่นักวิจัยกำหนดไว้เท่านั้น ดังจะเห็นได้จากแบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณที่นักวิจัยกำหนดคำตอบไว้ล่วงหน้าแล้วให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกคำตอบตามตัวเลือกที่ให้ไว้เท่านั้น ในส่วนนี้เองทำให้ผลการวิจัยเชิงปริมาณไม่สามารถให้คำตอบในเชิงลึก และไม่สามารถให้คำตอบในส่วนที่ไม่ได้ถามหรือส่วนที่ไม่ได้กำหนดเป็นคำตอบไว้ได้เลย

ในขณะที่การวิจัยเชิงคุณภาพใช้คำถามปลายเปิดในการเก็บข้อมูล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการสัมภาษณ์ ทำให้ได้ผลวิจัยในรูปของการพรรณนาหรือการอธิบายคำตอบในเชิงลายลักษณ์อักษร คำตอบการวิจัยมีหลากหลายประเด็นและลงลึกในรายละเอียดได้มากกว่า หากนักวิจัยมีทักษะในการทำวิจัยเชิงคุณภาพแล้วจะสามารถลงลึกไปถึงข้อค้นพบใหม่ ๆ ที่อาจไม่เคยทราบมาก่อนก็ได้ อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผลวิจัยที่ลงลึกในรายละเอียดสามารถใช้เป็นคำตอบการวิจัยได้เฉพาะกรณี ไม่สามารถนำไปใช้อย่างกว้างขวาง อีกทั้งผลการวิจัยเชิงคุณภาพได้มาจากการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลจำนวนน้อย เนื่องจากข้อกำหนดที่ผู้ให้ข้อมูลต้องมีคุณลักษณะที่เฉพาะเจาะจง และการวิเคราะห์ข้อมูลมาจากการตีความแปลผลโดยตัวนักวิจัยเอง จึงทำให้มีข้อกังวลถึงอคติในการวิเคราะห์ว่าขึ้นอยู่กับความคิดเห็นและประสบการณ์ของนักวิจัยเป็นหลัก ผลการวิจัยจึงมีความน่าเชื่อถือไม่มากเท่ากับการวิเคราะห์โดยใช้หลักทางสถิติที่เป็นสากล ด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้มีแนวคิดที่จะนำวิธีวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาใช้ร่วมกัน เพื่อเสริมจุดแข็งและลดข้อจำกัดที่เกิดขึ้น เมื่อเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งเพียงวิธีเดียว

ความหมายของการวิจัยแบบผสมวิธี

คำว่า “Mixed Methods Research” ที่ใช้ในหนังสือ ตำรา หรือบทความวิจัยในภาษาไทย มีความหลากหลายในการแปล เช่น การวิจัยแบบผสม การวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยพหุวิธี รวมถึงการวิจัยแบบผสมวิธี ซึ่งล้วนแต่คงความหมายจากคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนขอใช้คำว่า “การวิจัยแบบผสมวิธี” ในการนำเสนอ เนื่องจากเป็นการแปลมาจากคำสำคัญทั้งสองคำ โดยคำว่า “Mix” ในภาษาไทยแปลว่า “ผสม” หรือ “ผสาน” ที่ให้ความหมายที่ใกล้เคียงกัน โดยคำว่า “ผสม” มีความหมายว่า รวมเข้าไว้ด้วยกัน แต่คำว่า “ผสาน” หมายถึง การเชื่อมประสานเข้าไว้ด้วยกัน ผู้เขียนเห็นว่าคำว่า “ผสาน” สะท้อนนัยยะของการที่ต้องทำให้การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกัน จึงเลือกใช้คำว่า “ผสาน” ส่วนคำว่า “Method” แปลว่า “วิธี” ในขณะที่ “Research” แปลว่า “การวิจัย” ดังนั้น เมื่อแปลรวมกันจึงใช้คำว่า “การวิจัยแบบผสมวิธี”

ในยุคเริ่มแรก ความหมายของการวิจัยแบบผสมวิธีได้นั้นถึงการผสานการวิจัยสองวิธีเข้าไว้ในการวิจัยเรื่องเดียวกันเท่านั้น แต่ต่อมาได้ขยายขอบเขตความหมายให้กว้างขึ้น ไปสู่การผสานกระบวนการวิจัยปรัชญาการวิจัย และอื่น ๆ ดังแสดงในตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 จุดเน้นคำนิยามของการวิจัยแบบผสมวิธี

ผู้ให้คำนิยาม	จุดเน้นในคำนิยามของการวิจัยแบบผสมวิธี
Greene, Caracelli, and Graham (1989)	วิธีวิจัย
Tashakkori and Teddlie (1998; 2003)	กระบวนการวิจัย
Johnson, Onwuegbuzie, and Turner (2007)	ปรัชญา, วิธีวิจัย, และวัตถุประสงค์การวิจัย
Tashakkori and Creswell (2007)	กระบวนการวิจัย, วิธีวิจัย
Greence (2007)	วิธีการอันหลากหลายในการมองเห็น ได้ยิน หรือทำความเข้าใจกับสังคมโลก
Creswell and Plano Clark (2007)	วิธีวิจัย, กระบวนการวิจัย, ปรัชญา
Creswell (2014)	วิธีวิจัย, ลักษณะสำคัญ
Hesse-Biber (2015)	วิธีวิจัย

ที่มา: ดัดแปลงจาก Creswell and Plano Clark (2018)

สำหรับความหมายของการวิจัยแบบผสมวิธีที่เข้าใจกันอย่างง่ายที่สุด คือ การใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในงานวิจัยเรื่องเดียวกัน แต่หากพิจารณาจากคำนิยามจากนักวิชาการหลัก ๆ แล้ว มีประเด็นขยายความเพิ่มเติมว่า การวิจัยแบบผสมวิธี คือ กระบวนการวิจัยที่นำวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาใช้ร่วมกันเพื่อตอบโจทย์วิจัย โดยการนำวิธีวิจัยทั้งสองมาผสานกันในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง ตั้งแต่

การกำหนดโจทย์วิจัย การกำหนดวิธีวิจัย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมาย หรือการสรุปอ้างอิง เพื่อหาคำตอบในการวิจัยเรื่องเดียวกัน และยังรวมถึงการนำข้อมูลเชิงคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นคำพูด รูปภาพ เรื่องเล่า เข้าไปผสานกับข้อมูลที่เป็นตัวเลข เพื่อให้ได้คำตอบการวิจัยที่น่าเชื่อถือและสามารถอ้างอิงในวงกว้างได้ (Bazeley, 2018; Creswell, 2014; Edmonds & Kennedy, 2013; Greene, 2007; Hess-Biber, 2010; Plano Clark & Ivankova, 2016)

Creswell & Plano Clark (2018) ได้ย้ำถึงองค์ประกอบสำคัญของการวิจัยแบบผสมวิธีว่าเป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างเคร่งครัดเพื่อตอบโจทย์วิจัยและสมมุติฐานที่กำหนดไว้
2. บูรณาการ (ผสานหรือรวม) ข้อมูลและผลวิจัยจากวิธีวิจัยทั้งสองเข้าด้วยกัน
3. ออกแบบการวิจัยให้วิธีวิจัยทั้งสองเป็นไปตามตรรกะและตรงตามระเบียบวิธีวิจัยที่กำหนด
4. นำวิธีทั้งสองมาใช้ร่วมกันกับทฤษฎีและปรัชญาที่เกี่ยวข้อง

จากที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการวิจัยแบบผสมวิธี คือ กระบวนการวิจัยที่นำวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาใช้ร่วมกันเพื่อตอบโจทย์วิจัย โดยสามารถนำวิธีวิจัยทั้งสองมาผสานกันในหลากหลายมิติ และในหลากหลายขั้นตอนของการวิจัย ตั้งแต่ปรัชญาการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการวิจัย และกระบวนการวิจัย

พัฒนาการและแนวคิดของการวิจัยแบบผสมวิธี

การวิจัยแบบผสมวิธีนี้เกิดขึ้น เนื่องจากการถกประเด็นกันในหมู่นักวิชาการเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งนักวิจัยทั้งสองกลุ่มต่างกล่าวอ้างถึงและโต้แย้งกันถึงข้อดีในวิธีการวิจัยที่แต่ละกลุ่มใช้ จนทำให้เกิดข้อโต้แย้งทางกระบวนทัศน์ (Paradigm War) ขึ้น ทำให้มีการพิจารณาที่จะใช้วิธีวิจัยทั้งสองวิธีร่วมกัน

กล่าวกันว่าการวิจัยที่มีการผสมวิธีเริ่มเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 18 โดย W.E.B. DuBois ได้เผยแพร่ผลงานเรื่อง The Philadelphia Negro ในปี 1899 โดยมีเนื้อหาว่าได้นำวิธีวิจัยสองวิธีมาใช้ร่วมกัน เพียงแต่ไม่ได้ระบุตรง ๆ ว่าเป็นวิธีวิจัยเชิงปริมาณหรือวิจัยเชิงคุณภาพ (Maxwell, 2016) ในเวลาต่อมา มีความชัดเจนเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1965 เมื่อ Campbell & Fiske ได้เสนอวิธี Multitrait-Multimethod Matrix หรือ MMM ที่นำข้อมูลจากการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาใช้เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อค้นพบในการวิจัย (Creswell, 2003)

Greene (2007) ได้อธิบายว่าการผสมผสานวิธีวิจัยทั้งสองวิธีเข้าด้วยกันนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อค้นพบในการวิจัย (Triangulation) ที่มีอยู่เดิม ซึ่งคำว่า “Triangulation” นี้ ในหนังสือภาษาไทยบางเล่มแปลว่า การตรวจสอบสามเส้า, การตรวจสอบหลายแหล่ง หรือการตรวจสอบหลายทิศทาง ซึ่งมีที่มาจากหลักการสำรวจทางภูมิศาสตร์เพื่อการนำร่องหาพิกัดของตำแหน่งที่ถูกต้อง โดยการกำหนดจุดอ้างอิงที่ทราบพิกัดอย่างน้อย 2 จุด เมื่อลากเส้นจากจุดอ้างอิงทั้ง 2 จุดมายังบริเวณต้องการตรวจสอบหาพิกัด จุดที่ตัดกันของเส้นจากจุดอ้างอิงทั้งสอง คือ พิกัดที่ถูกต้อง ซึ่งการลากเส้นมาตัดกันจะมีลักษณะคล้ายสามเหลี่ยม ดังนั้น ที่มาของคำว่า “Triangulation” ซึ่งหมายถึง การตรวจสอบเพื่อยืนยันความถูกต้อง เมื่อนำคำว่า “Triangulation” มาใช้ในการวิจัย จึงหมายถึงการตรวจสอบเพื่อยืนยันความถูกต้องจากผลการวิจัยนั่นเอง ดังนั้น เมื่อมีแนวคิดที่จะใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน เพื่อช่วยยืนยันความถูกต้องของข้อค้นพบจากการวิจัยเพื่อให้ผลวิจัยมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น จึงเป็นเรื่องนักวิชาการในสมัยนั้น ยอมรับได้ไม่ยาก

หลังจากนั้น ในช่วงศตวรรษที่ 20 มีการยอมรับในการวิจัยแบบผสมผสานวิธีมากขึ้น นักวิจัยด้านสังคมศาสตร์ในหลากหลายสาขาทั้งด้านสังคมศาสตร์ จิตวิทยาสังคม หรือด้านการบริหารองค์การ ต่างก็นำการวิจัยแบบผสมผสานวิธีไปใช้ในการศึกษามากขึ้น แต่มีข้อสังเกตว่าผลงานวิจัยเหล่านั้น ไม่ได้อธิบายถึงระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธีมากนัก ส่วนใหญ่จะอธิบายเนื้อหาหรือผลวิจัยที่ได้มากกว่า หรือบางครั้งก็รายงานผลในเชิงการวิจัยเชิงปริมาณไปเลย (Maxwell, 2016)

นับจากจุดเริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน การวิจัยแบบผสมผสานวิธีได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง มีนักวิจัยหันมาให้ความสนใจกับการวิจัยแบบผสมผสานวิธีมากขึ้น หากแต่การจะทำวิจัยแบบผสมผสานวิธีได้นั้น นักวิจัยจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างถูกต้องก่อน ลำดับต่อมา นักวิจัยจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงหลักการและกระบวนการของการวิจัยแบบผสมผสานวิธี เลือกใช้การผสมผสานวิธีที่เหมาะสมกับโจทย์วิจัย หนังสือเล่มนี้จะเน้นเนื้อหาในส่วนของการวิจัยแบบผสมผสานวิธีเป็นหลัก ส่วนรายละเอียดในการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้อ่านสามารถศึกษาจากหนังสือหรือตำราเกี่ยวกับการวิจัยแต่ละวิธีโดยตรง

การวิจัยแบบผสมผสานวิธีได้นำมาใช้เพื่อแก้ไขจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งของการวิจัยเชิงเดี่ยว ที่ทั้งวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพต่างก็มีข้อจำกัดตามที่ได้กล่าวข้างต้น นอกจากนั้น การผสมผสานวิธีจะช่วยตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อค้นพบในการวิจัย ทำให้ผลวิจัยมีความสมบูรณ์หรือเต็มเต็มประเด็นที่แตกต่างของปรากฏการณ์ที่ศึกษา และในบางโอกาสก็ช่วยค้นหาประเด็นหรือข้อค้นพบที่ผิดปกติ ขัดแย้ง หรือเป็นทัศนะใหม่ ขยายงานวิจัยให้มีขอบเขตกว้างขวาง ลุ่มลึกมากขึ้น (Creswell, 2015) นอกจากนั้น ยังมีคุณลักษณะที่สำคัญอื่น ๆ ของการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (ภัทรวดี มากมี, 2559; รัตนะ บัวสนธ์, 2556; Edmonds & Kennedy, 2013) ที่สามารถสรุปแยกแยะประเด็นไว้ ดังแสดงในตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.3 คุณลักษณะของการวิจัยแบบผสมวิธี

ประเด็น	ลักษณะสำคัญ
กระบวนทัศน์	ใช้หลายกระบวนทัศน์ (Multi-paradigm)
วิธีการแสวงหาความรู้	ใช้ทั้งวิธีอนุมานและอุปมานร่วมกัน
วัตถุประสงค์การวิจัย	กำหนดวัตถุประสงค์ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
จุดเน้น	ให้ความสำคัญของวิธีการทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
ความเกี่ยวข้องกับทฤษฎี	มีทั้งใช้ทฤษฎีที่มีอยู่และพัฒนาขึ้นใหม่จากข้อมูลในพื้นที่
เกณฑ์การประเมิน	มีทั้งอัตนัยและปรนัย
เครื่องมือการเก็บข้อมูล	ใช้ทั้งเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และตัวนักวิจัย
ลักษณะของข้อมูล	มีทั้งตัวเลข และลายลักษณ์อักษร
การวิเคราะห์ข้อมูล	ใช้ทั้งหลักทางสถิติและการตีความในเชิงพรรณนา
ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	มีความเป็นสามัญและมีข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติ
ผลวิจัยหรือข้อค้นพบ	มีทั้งข้อค้นพบที่มีความเป็นสามัญนำไปใช้ในวงกว้างและข้อค้นพบเฉพาะกรณี
รายงานขั้นสุดท้าย	สามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติ

ที่มา: สังเคราะห์โดยผู้เขียน

จากตารางที่ 1.3 จะเห็นได้ว่าการวิจัยแบบผสมวิธี เป็นการผสมผสานกันตั้งแต่กระบวนทัศน์การวิจัย ที่นำกระบวนทัศน์ปฏิฐานนิยมและสรรสร้างนิยมมาใช้ร่วมกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดการผสมผสานกันทั้งด้านวิธีการแสวงหาความรู้ที่ใช้ทั้งวิธีเชิงอนุมานและอุปมานไปด้วยกัน ดังนั้น ประเด็นอื่น ๆ ที่ตามมา ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องวัตถุประสงค์การวิจัย ความเกี่ยวข้องกับทฤษฎี เกณฑ์การประเมิน เครื่องมือการเก็บข้อมูล ลักษณะข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ไปจนถึงความรู้ที่ได้และผลการวิจัยที่ค้นพบต่างก็สามารถนำมาผสมผสานกันได้ทั้งนั้น เพื่อช่วยให้ให้ผลวิจัยที่ได้มีความชัดเจนและมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

จริยธรรมในการวิจัยแบบผสมวิธี

การวิจัยด้านบริหารธุรกิจส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับมนุษย์ เช่น การรับรู้ ความคิดเห็น หรือประสบการณ์ของตัวบุคคล นักวิจัยจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงจริยธรรมการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ซึ่งสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (2564) อธิบายไว้ว่าเป็นประมวลหลักการประพฤติปฏิบัติที่ดี ที่นักวิจัยพึงยึดถือในการวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์ เพื่อปกป้องศักดิ์ศรี สิทธิ สวัสดิภาพ ให้ความอิสระ และความเป็นธรรมแก่ผู้เข้าร่วมวิจัย โดยได้กำหนดแนวทางปฏิบัติหลักจริยธรรมพื้นฐานไว้ 3 ประการ ดังนี้